

TROGMAYER 1972

VÁZSONYI 1973

VÖRÖS 1981

O. TROGMAYER, *Körös-Gruppe — Linienbandkeramik. Aktuelle Fragen der Bandkeramik*. Székesfehérvár 1972. 71—77.Á. VÁZSONYI, *A Tisza-völgy vizeinek szabályozása. A magyar víz-szabályozás története*. Budapest 1973. 300—304.I. VÖRÖS, *Wild Equids from the Early Holocene in the Carpathian Basin*. *FolArch* 32 (1981). 37—68.

A TARPA-MÁRKI TANYÁN ELŐKERÜLT PATTINTOTT KŐESZKÖZÖK NYERSANYAGÁNAK VIZSGÁLATA

Vékonycsiszolat száma: 3367.

andezit. Afanitos szövetű pilotaxitos alapanyagú kőzet. Az 5—7⁰/₀-ra tehető mennyiségű porfiros ásványok mérete 0,5 mm alatt marad, ezek ²/₃ részét plagioklászok, ¹/₃ részét piroxén (augit) és amfibol alkotja. A plagioklász andezit-labradorit összetételű, ikerlemezes, ritkábban zónás, zárványos belső szerkezetű; gyakoriak a több ásványszem összeállításából képződött glomeroporfiros csomók. A plagioklászhoz hasonlóan idiomorf szemcséket alkot a piroxén és amfibol is. A fenti porfiros ásványokhoz hasonlóan az egész kőzet ép, bontatlan. A kőzet túlnyomó (93—95⁰/₀) részét képező alapanyag két generációs plagioklász lécekből, túkból és vulkáni üvegből áll. Utóbbi a kőzet 30⁰/₀-át alkotja. Az alapanyag plagioklászának egyik generációja 100 μm átlagos szemcseméretű, másik átlagos mérete 10 μm körül van.

Vékonycsiszolat száma: 3368.

finomszemű homokkő. Uralkodóan 0,1—0,2 mm szemcseméretű, szögletes kvarcsemmékből álló kőzet. Erősebben vagy gyengébben hullámos kioltású a kvarc, egyesekben igen gyakoriak a gyöngysorfüzérszerűen sorakozó zárványok, mások víztiszták. Az egyes szemcsék ki koptatottságuk ellenére jól ízesülnek egymással, kicsi a közöttük levő pórus-tér fogat. Ezt barnás, limonitos színezésű anyag tölti ki. A kvarc mellett egészen alárendelt a biotit és muszkovit mennyisége.

Vékonycsiszolat száma: 3369.

összesült kovásodott riolittufa. Finom-középszemű kőzet, uralkodó szemcsemérete 1 mm alatt van. A törmelékes szerkezet jól felismerhető, a másodlagos kovásodás pedig még hangsúlyozottabbá teszi. A kőzet túlnyomóan horzsakőtörmelékéből áll eredetileg. A krisztalloklasztos és litoklasztos rész alárendelt, nem éri el a 10—15⁰/₀-ot. Jellegzetes rezorbeált kvarc kristálytöredékek alkotják a krisztalloklasztos részt; a közettöredékek között bázisosabb, dácitos jellegű is megfigyelhető.

Vékonycsiszolat száma: 3370.

összesült kovásodott riolittufa. Lényegében a 3369-es mintával egyező. (A minta a jellegzetes „tarpai kova”: a szilánkok zömének és az eszközök egy részének ez a nyersanyaga. A világos szürke, tömött szerkezetű kőzet könnyen felismerhető a szabad szemmel is jól látható kristálytöredékekről.)

Vékonycsiszolat száma: 3371.

másodlagos kvarcit. Eredetileg finomszemű riolittufa másodlagosan teljesen átkovásodott. Az eredeti törmelékes szerkezet csak párhuzamos nikolállás mellett sejthető, keresztezett nikolállás mellett az egyenletes, finomszemű másodlagos kovásodás teljesen elfedi azt. A másodlagosan képződött kvarc egyes göcökben durvábszemű, mikroszkóposan is megkülönböztethető kristályok formájában jelentkezik.

Gyarmati Pál

AUSGRABUNG VON TARPA-GEHÖFT MÁRKI Auszug

An der östlichen Seite der nach Beregsurány führenden Kunststraße hat die LGP auf dem sich aus dem spätpleistozän-frühholozänen Flugsandniveau erhebenden Hügel eine Sandgrube eröffnet. Aus der Abbaugrube sammelte F. Bakó ein atypisches Streufundmaterial.

In unserer Abhandlung geben wir die Funde der Kontrollausgrabung des Jahres 1978 bekannt.

Im Laufe der Ausgrabung wurde die Gegend der Abbaugrube und der in die Richtung des Berges Nagyhegy bei Tarpa dahinziehende Hügelrücken sondiert. Anlässlich unserer Arbeit haben wir weder

Siedlungsobjekte und Kulturschicht, noch eine Oberfläche vorgefunden. Die Funde sind vom unteren Teil des Humus, aus der oberen 20 cm mächtigen Flugsandschicht zum Vorschein gekommen.

Die retuschierten Steingeräte können typologisch in zwei Gruppen geteilt werden:

1. jungpaläolithische (eventuell noch ältere) Geräte, archaische Formen mit sich patinierter Retusche;
2. spätpleistozän-frühholozäne Geräte, hohe hobelartige Kratzer, winzige Klingen, Mikrolithen;
3. diesen beiden paläolithischen Typengruppen schließt sich ein schwaches Neolitikum von Szatmár-Typ, mit zerstreuten, atypischen Scherben und geschliffenen Geräten an.

Die Funde wurden wahrscheinlich von den Sandbewegungen der boreal-atlantischen Phase durcheinandergemischt.

Im zweiten Teil der Abhandlung geben wir die neuesten naturwissenschaftlichen Untersuchungsergebnisse des Frühholozäns bekannt. Wir heben hervor, daß die nördliche Grenze des von der Körös—Starčevo-Kultur besetzten Gebietes mit dem frühholozänen Theiß-Bett identisch ist. Deshalb sind wir der Meinung, daß die Ursache, weshalb die erste neolithische Expansion in Stockung geraten ist, von ökologischer (geomorphologisch—hydrologisch—klimatischer) Natur ist und nicht in dem Widerstand der mesolithischen Kernpopulation wurzelt.

V. T. Dobosi